

Dr. Molitorisz Pál

Emlékezés Kiszely György festőművészre (1916-1988) II. rész

A Szarvason született, és elsősorban Szarvason is alkotó Kiszely György másfél évtizede hunyt el, képei ma is sok szarvasi otthon falát díszítik, de máris nehézséget jelent életének és munkásságának feltárása. Változó, rohanó korunk mostohán bánik jeleivel, s méltatlanul gyorsan hullajtja át őket is az emlékeztet rostáján.

Már utolsó kiállításának megnyitásakor, 1987. november 20-án a szarvasi KIOSZ klubhelyiségben Koszti Pál, a Városi Tanács Művelődési Osztályának vezetője is hasonló gondolatokat fogalmazott meg: "... egyes alkotókról méltatlanul elfordul a közfigyelem, legfeljebb a későbbiekben valami jó szándékú, értékekre figyelő akarat vigaszt nyújthat nekik."

Nekünk is az a szándékunk, hogy felidézzük Kiszely György, a népszerű „Gyuri bácsi” életét, munkásságát; a sajtó hasábjain megőrizték portréját a következő nemzedékek számára, s ezzel a felelősséget megőrizzük szerény, rokonszenves alakját.

Előzmény: Emlékezés Kiszely György festőművészre (1916-1988) I. rész: Családja, iskolái, pályája; Szarvas és Vidéke Heti-lap 4. szám

Művészeti tevékenysége

Erdeklődése rendkívül sokoldalú volt. Bélyeget, régi pénzérméket gyűjtött, kertészkedett, borászkodott; otthonos volt az asztalos szak-mában. Korán fordult a művészetek felé is; rajzkészségével már az iskolai évek alatt is kitűnt. Megpróbálkozott a szobrászattal, de érdekelte a zene is, megtanult citerázni, népdalokat adott elő.

Erdeklődése a 40-es évek közepe táján fordult a rajz és a festészet felé. Legkorábbi rajzai a 40-es évek végétől ismeretesek. A képzőművészet ezen ágában mélyült el legjobban, autodidakta módon széleskörű ismereteket szerzett, és maradtánót alkotott rajzaival, akvarelljeivel és olajfestményeivel.

Az Árpád szálló udvarán 1957-ben

Amikor csak tehetett rajzolt, vázlatokat készített. A város jellegzetes alakja volt, a Simson Schwalbe kismotorjával, honvédségi válltáskájával, melyben rajzszerszámait tartotta. Ceruzáját és ecsetjét hazai és külföldi utazásai során is mindig készletben tartotta.

Bekapcsolódott az 1953-ban alakult Szarvasi Képzőművészeti Kör tevékenységébe, melynek vezetője Cs. Pataj Mihály festőművész, tanár volt. Tehetsége és elméleti képzése eredményeként egyre szebb rajzok, festmények kerültek ki a keze alól. Alkotásaival részt vett a

Kiállítási meghívó Cs. Pataj Mihály linóleum metszetével

festőművészet embert felemelő, izlést formáló szerepére. Egy-egy helyreigazított ecsetvonás, szűkszavú de sokatmondó észrevétel, a festészet csodálatosan gazdag világát tárja fel a Kör tagjai előtt. Megtanulják a fények és árnyak, a formák művészi meglátását, kifejezését. Megértik, hogy az ember élete, érzelmeinek színes világa, a munka és a szülőföld szeretete milyen művészi eszközökkel vetíthető a vászonra. Nagy jelentőségű a Kör munkájának tömeghatása. A képek sok embert vonzanak, sokan jelennek meg a tárlatokon, véleményét nyilvánítanak, vitatkoznak. Megszerezték a művészetet. Eyről évről egyre nagyobb eseményt jelent városunkban a Kör képzőművészeti kiállításai.

Kiszely György életében mind nagyobb jelentősége lett a rajznak és a festészetnek. Tudatosan kezdte magát, a képzőművészetekkel kapcsolatos szakkönyvtára egyre gyarapodott. Mesterségbeli tudása finomodott, látása bővült, témaköre szélesedett, tudatos alkotóvá vált. Észrevette a régi szarvasi városkép gyors változásait, s tudatosan mentette, dokumentálta rajzaiban az eltűnő, megváltozó épületek, tanyák képét. Ceruzája vagy ecsetje nyomán meglevelednek a rég eltűnt házak, tanyák, utcaképek – megmenekült a feledéstől a régi Szarvas képe.

A sokat ábrázolt szarvasi épületekről gyakran új felfogásban, szokatlan nézőpontból készített képeket. Témáját olykor az idegen szem elől elzár, rejtőzködő hátsóudvarokban találta meg. Festészetét a kisméretű tájképek jellemezték, festett csendéleteket, de elmélyült a portré ábrázolásban is. Éles szemmel ismerte fel a szarvasi nép jellegzetes alakjait, eltűnő östípusait, s dokumentálta vázlaival, rajzaival, festményeivel.

Baráti köre főleg a művészek közül került ki, szoros kapcsolatban állt a városi kultúrális élettel, a képzőművészeti körrel. A kör vezetője Cs. Pataj Mihály linóleum metszetével készített meghívókat a kiállításokhoz. A meghívók általában a következőképpen szóltak: „SZARVASI KÉPZŐMŰVÉSZETI KÖR KIÁLLÍTÁSA. BÉSENYEI ANTAL, BÉSENYI JÁNOS, KISZELY GYÖRGY, ZSÁKY ISTVÁNNÉ, SZARVAS, 1959. február 1-14. között a szarvasi Kultúr-házban szervezett kiállítás meghívóján *Hódásági Ernő*, a Hazafias Népfront járási elnöke a Kör munkáját a következőképpen mutatta be: „Tagjai felőltek, fiatalokból és az iskolai ifjúságból kerülnek ki, a résztvevőket a festészet iránt érzett határtalan szeretet és lelkesedés hozta össze. Vezetőjük Cs. Pataj Mihály festőművész nagy odaadással neveli a művészetrajongókat. Ha még nincsenek is közöttük kimagasló tehetségek, képekben, rajzokban megfigyelhető a fejlődés. Témaválasztásuk, fel-fogásuk lassan finomodik, ecsetvonásaik határozottabbá válnak. A Kör vezetőjének kulturális látásmódja, kifinomult kifejezőmódja, művészi ábrázoló-készsége nagy hatással van tanítványaira: de legnagyobb ténykedése abban jelenik meg, hogy felhívja tanítványai figyelmét a festőművészet embert felemelő, izlést formáló szerepére. Egy-egy helyreigazított ecsetvonás, szűkszavú de sokatmondó észrevétel, a festészet csodálatosan gazdag világát tárja fel a Kör tagjai előtt. Megtanulják a fények és árnyak, a formák művészi meglátását, kifejezését. Megértik, hogy az ember élete, érzelmeinek színes világa, a munka és a szülőföld szeretete milyen művészi eszközökkel vetíthető a vászonra. Nagy jelentőségű a Kör munkájának tömeghatása. A képek sok embert vonzanak, sokan jelennek meg a tárlatokon, véleményét nyilvánítanak, vitatkoznak. Megszerezték a művészetet. Eyről évről egyre nagyobb eseményt jelent városunkban a Kör képzőművészeti kiállításai.”

SZARVASI
PESTŐK
KIÁLLÍTÁSA

Az 1962. évi kiállítás meghívója...

...és az alkalommal készült fotó (Dénes János, Kiszely György, Zsáky Istvánné, festők és a Besenyei házaspár)

volt *Orosz Iván* költővel, szerkesztővel, többször meglátogatta búkkiszentkereszti otthonában. Munkásságára ugyanakkor elsősorban *Ruzicskay György*, *Cs. Pataj Mihály*, *Bessenyei Antal* és *Zsáky István* festőművészekkel való kapcsolata, barátsága volt hatással.

1959 és 1987 között alkotásaival több kiállításon vett részt, elsősorban más képzőművészekkel közösen, de önálló kiállításai is voltak. A Megyei Képzőművészeti Köri szervezésével kiállított képeit Orosházán, Békéscsabán, Gyulán, de több kiállítás volt Szarvason és a környékbeli községekben (Csabacsud, Örménykút, Kardos). Az 1962. decemberi szarvasi kiállítás műveit a Képzőművészeti Alap bizottsága: *Gacs Gábor* grafikusművész, *B. Supka Magdolna* művészettörténész, *Dódek György* előadó és *Koszta Rozália* festőművész szűrte. A Szarvasi Vas- Fémpipari Szövetkezetben 1981. februárjában a VII. Szarvasi *Toman János* Képzőművészeti Hét keretében megrendezésre került önálló kiállítását 55 alkotásból *Tóth Ernő* festőművész, *Csepregi Zoltán* szobrászművész és a Megyei Tanács Művelődési Osztályának főelőadója válogatta; a zsűri 30 képet minősített alkalmasnak a kiállításra.

Csepregi Zoltán szobrászművésszel az 1981. februári kiállításán

A vendégkönyv bejegyzései szerint népes volt a kiállításait meglátogatók száma, és kedvezőek voltak a kiállítások visszhangjai: „*megörökölti Szarvas látéképét utódaink számára... örömmel tölti el, hogy a művész városunk lakója... gazdag élményt nyújt szülővárosunk szépségeinek bemutatásával... gazdagítja műveivel a lelket, jó tiszteletre méltó, nevel... a régi Szarvasot idéző képek nagy élményt nyújtanak...*”

Epilógus

Kiszely György 1988. január 3-án hunyt el Orosházán, a szarvasi Újtemető katolikus parcellájában nyugszik. Ennyi volt nagyvonalakban a XX. század második fele jellegzetes szarvasi művészeiségének élete, munkássága. Halálának másfél évtizedes évfordulója alkalmával azzal a reménnyel idézzük fel alakját, egyéniségét, hogy az idősebbek – akik ismerték – felelevenítsék emléket; a fiatalabb generáció pedig bepillantást nyerjen Kiszely György munkásságába, s esetleg feltámad érdeklődésük alkotásai iránt.

Megjegyzés: A szerző ezúton is köszönetet mond a művész unokaöccseinek, *Kiszely János* és *Kiszely György* szarvasi lakosoknak, a dokumentumok, a képanyag rendelkezésre bocsátásáért és az adatok közléséért.

Kiszely tárlat – szarvasi tájak

Szarvas kelet felőli látképe

A vágóhíd, 1956

A százeleti és a színház épülete az Árpád szálló emeleti folyosójáról

1958

Árpádudvar – fürdősarok